

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

**Registratie van een toevalsvondst in de abdij van Park te Heverlee -
Leuven (Provincie Vlaams-Brabant)**

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

47

Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed

COLOFON

Dit rapport maakt deel uit van de reeks Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 47

Registratie van een toevalsvondst in de abdij van Park te Heverlee - Leuven (Provincie Vlaams-Brabant)

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed
Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid,
Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
Published by the Flanders Heritage Agency
Scientific Institution of the Flemish Government,
Policy area Town and Country Planning, Housing Policy and Immovable Heritage

Verantwoordelijke uitgever: S. Vanblaere

agentschap Onroerend Erfgoed
Koning Albert II-laan 19 bus 5, 1210 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Open Data Licentie Vlaanderen v. 1.2.

This work is licensed under the Free Open Data Licence Flanders v. 1.2

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Registratie van een toevalsvondst in de abdij van Park te Heverlee - Leuven (Provincie Vlaams-Brabant)

Rapportage

Geert Vynckier

Terreinwerk

Geert Vynckier

Tekenwerk

André Detloff

Opmetingen

Johan Van Laecke

Fotografie

Geert Vynckier

Dit rapport kwam tot stand in samenwerking met de volgende partners:

- Stadsbestuur Leuven

- Abdij van 't Park

Heverlee –Abdij van Park: HE13AB**Administratieve fiche van het project**

Uitvoerder (bedrijf, instelling, privépersoon)	agentschap Onroerend Erfgoed
Naamvergunninghouder machtiging	Geert Vynckier
Beheer en plaats van geregistreerde data en opgravingsdocumentatie	Depot-OE – Jekerstraat 10 – 3700 Tongeren
Beheer en plaats van vondsten en monsters	Depot-OE – Jekerstraat 10 – 3700 Tongeren
Dossiernummer	2013/307
Site-naam	HE13AB (Heverlee 2013, Abdij van 't Park)
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, plaats)	Vlaams-Brabant - Leuven – Heverlee – Abdij van 't Park
Kadasterperceel (gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s))	Leuven, Afdeling 12, sectie E, perceel 136L, 138M, 138N, 138S, 152A, 152T, 152Y, 152Z en 154M
Coördinaten	50°51'52,234"NB - 4°42'44,545"OL 50°51'52,164"NB - 4°42'45,167"OL 50°51'50,896"NB - 4°42'44,734"OL
Begin- en einddatum van uitvoering van het onderzoek	25/06/2013
Relaties	-Beschermd monumenten: 4.01/24062/299.1 / OB001162 -Beschermd Cultuurhistorisch landschap: 4.03/24062/109.1 / OB000507 -Landschapsatlas: Abdij van 't Park (ID: 135102) -Centrale Archeologische Inventaris: (ID 2204)
Trefwoorden	Leuven–Heverlee–Abdij van 't Park Archeologische sporen Gebouwen en structuren Nieuwste tijd–19de – 21ste eeuw Toevalsvondst
Administratief toezicht	agentschap Onroerend Erfgoed Steven Mortier & Els Patrouille

Inhoudsopgave

1. Inleiding	9
1.1 AANLEIDING EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK	9
1.2 DANKWOORD	9
2. Topografie en situering van de opgraving	10
3. Historisch kader en cartografische studie	12
4. Resultaten van het archeologisch onderzoek	19
4.1 INLEIDING EN WERKWIJZE ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	19
4.2 VROEGER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN DE ABDIJ VAN PARK	19
4.2 DE ARCHEOLOGISCHE SPOREN	19
5. Conclusie	22
6. Bibliografie	23

Figuren

Fig.1 <i>De werken op het terrein op 01/07/2013 .</i>	9
Fig.2 <i>Topografische kaart met aanduiding van de plaats van de toevalsvondst.</i>	10
Fig.3 <i>Kadasterkaart met aanduiding van de plaats van de toevalsvondst.</i>	11
Fig.4 <i>DHM met aanduiding van de plaats van de toevalsvondst.</i>	11
Fig.5 <i>Bodemkaart met aanduiding van de plaats van de toevalsvondst.</i>	12
Fig.6 <i>Het onderzoeksgebied op de kaart van van Deventer 1558-1575.</i>	13
Fig.7 <i>Het onderzoeksgebied op een Cijnskaart van Park, Vinkenbosch.</i>	13
Fig.8 <i>Het onderzoeksgebied op een gravure van J.B. Gramaye uit 1610.</i>	14
Fig.9 <i>Het onderzoeksgebied op een landmeterskaart uit 1617.</i>	14
Fig.10 <i>Het onderzoeksgebied in het kaartboek van Joris en Willem Subil uit 1665.</i>	14
Fig.11 <i>Het onderzoeksgebied op het “Boschboek” uit 1666.</i>	14
Fig.12 <i>Het onderzoeksgebied op een gravure van L. Vostermans naar A. Courtmans uit 1649.</i>	15
Fig.13 <i>Het onderzoeksgebied op een gravure uit 1726 naar A. Sanderus.</i>	15
Fig.14 <i>Het onderzoeksgebied op de kaart van Villaret 1745.</i>	16
Fig.15 <i>Het onderzoeksgebied op de kaart van Graaf de Ferraris 1771-1778; kaartblad 111.</i>	16
Fig.16 <i>Het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen 1840.</i>	17
Fig.17 <i>Het onderzoeksgebied op de kaart van Popp 1842-1879.</i>	17

Fig.18 <i>Het onderzoeksgebied op de orthofoto's uit 1971 tot 1990.</i>	17
Fig.19 <i>Het onderzoeksgebied op de orthofoto's uit 2003 tot 2007.</i>	18
Fig.20 <i>Het onderzoeksgebied op de orthofoto's uit 2009 tot 2012.</i>	18
Fig.21 <i>Het onderzoeksgebied op de orthofoto's uit 2013 tot 2015.</i>	18
Fig.22 <i>Overzicht van de aanwezige sporen geprojecteerd op het kadasterplan.</i>	20
Fig.23 <i>Spoor 1</i>	21
Fig.24 <i>Westprofiel met spoor 2.</i>	21
Fig.25 <i>Detail van spoor 2.</i>	21
Fig.26 <i>Oostprofiel met spoor 3.</i>	21
Fig.27 <i>Spoor 4</i>	22
Fig.28 <i>Spoor 5</i>	22

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK

Op 24 juni 2013 kwam, via de stad Leuven, een melding van een toevalsvondst binnen van enkele bakstenen muren. Deze werden aangetroffen bij het aanleggen van nutsleidingen op een nieuwe parking ten zuiden van de Mariapoort van de abdij van Park (fig. 1).

De verantwoordelijken van het agentschap Onroerend Erfgoed, Steven Mortier, Els Patrouille en Marc Brion, werden op de hoogte gebracht. Na telefonisch contact werd op 25 juni de werf bezocht door een archeoloog van het agentschap Onroerend Erfgoed. Met de aannemer werd overeen gekomen op 01/07/2013 de restanten van de muren op te schonen en digitaal in te meten.

Het registratiewerk werd uitgevoerd door één archeoloog¹ en een landmeter-expert². De nodige metingen gebeurden op het terrein zodat de gegevens konden gegeorefereerd worden op de topografische kaart.

FIG. 1 De werken op het terrein op 01/07/2013 .

1.2 DANKWOORD

Veel dank gaat uit naar de stad Leuven en de aannemer voor hun interesse en logistieke steun bij deze toevalsvondst. Ook de betrokken architecten willen we bedanken voor hun begrip en aandacht. Dank gaat eveneens uit naar de medewerkers van het agentschap Onroerend Erfgoed: Koen De Groote voor het nalezen van de tekst, Johan Van Laecke voor zijn meetwerk, uitzetten van meetpunten en het digitaliseren van de plannen, André Detloff voor het verwerken van het plan tot een bruikbare tekening voor dit rapport. Daisy Van Cotthem en Glenn Laeveren voor het ontwerp van de omslag.

Steven Mortier, Els Patrouille en Marc Brion van de afdeling beheer van het agentschap Onroerend Erfgoed leverden belangrijke administratieve ondersteuning en toonden de nodige interesse voor de registratie van deze toevalsvondst.

¹ Geert Vynckier, agentschap Onroerend Erfgoed.

² Johan Van Laecke, agentschap Onroerend Erfgoed.

2. Topografie en bodemkundige situering van de opgraving

De abdij van Park ligt ten zuidoosten van het historisch centrum van Leuven in de deelgemeente Heverlee (fig. 2-3). Het domein ligt binnen het verstedelijkte gebied en gekneld tussen twee spoorlijnen. Toch bleef het net als de akkers errond tamelijk goed bewaard. De abdij van Park ligt op een zuidelijke helling van de vallei van de Molenbeek en de Leibeek die zorgen voor de afwatering van de heuvels rondom en verder naar de Dijle afstromen (fig. 4). In de vallei werden door de norbertijnen vier grote vijvers aangelegd, waarvan twee in de middeleeuwen en een derde en vierde daterend rond 1700. Later werden ten westen ervan enkele kweekvijvers aangelegd. Het terrein van de toevalsvondst ligt op een hoogte van 27,00 en 27,30 TAW.

Het onderzoeksgebied ligt in de het Brabantse zandleemgebied in de alluviale vlakte van de Molenbeek en ligt op de bodemkaart volledig in de bebouwde zone. Rond het onderzoeksgebied liggen vooral bodems van droge tot natte zandleem zonder profielontwikkeling met Holocene en/ of Tardiglaciale afzettingen op de pleistocene sequentie³ (fig. 5).

FIG. 2 Topografische kaart met aanduiding van de plaats van de toevalsvondst (© AGIV).

³ Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemverkenner.

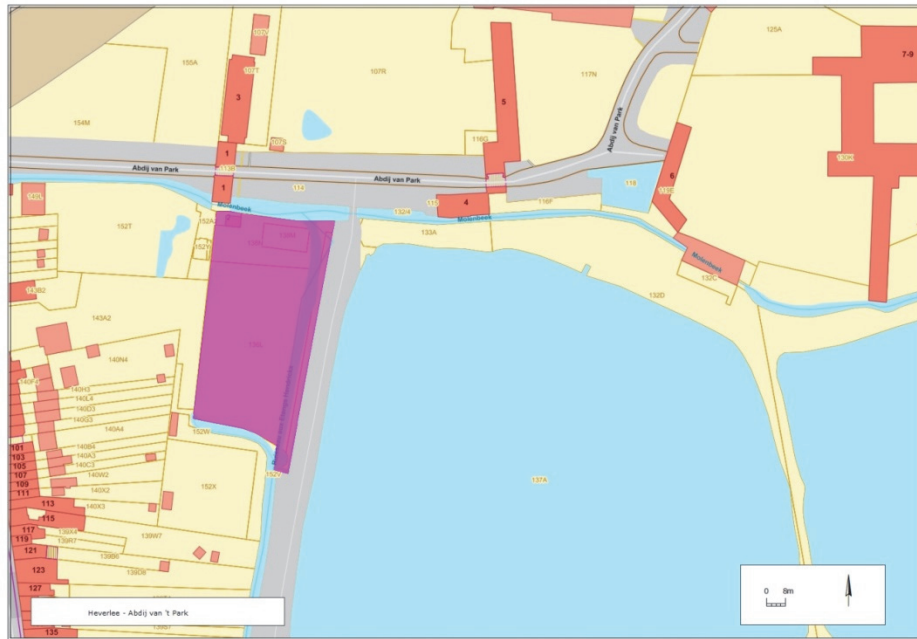

FIG. 3 Kadasterkaart met aanduiding van de plaats van de toevalsvondst (© AGIV).

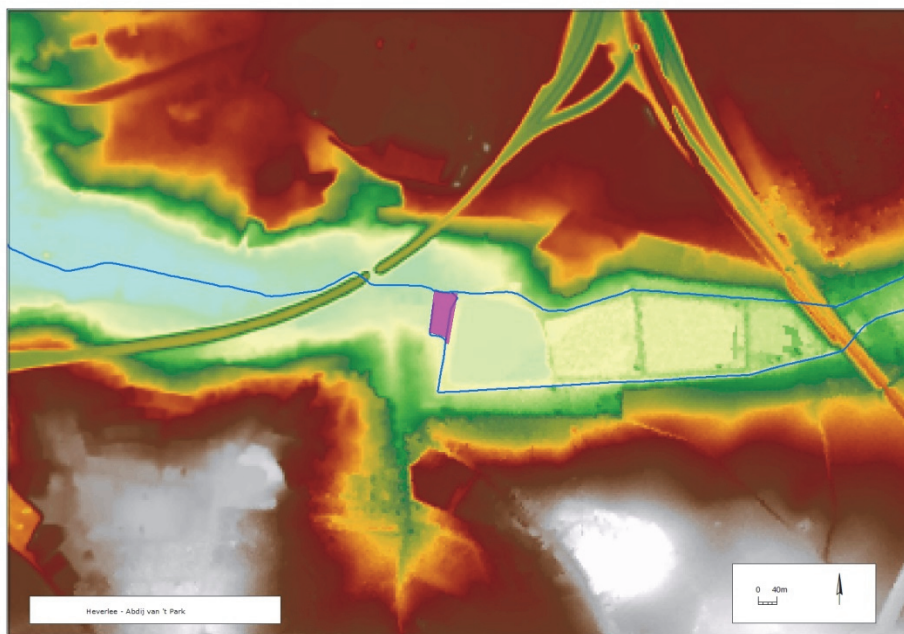

FIG. 4 DHM met aanduiding van de plaats van de toevalsvondst (© AGIV).

FIG. 5 Bodemkaart met aanduiding van de plaats van de toevalsvondst (© AGIV).

3. Historisch kader en cartografische studie

In 1129 schonk Godfried met de Baard zijn jachtpark aan de van Laon afkomstige norbertijnen voor de oprichting van een nieuwe abdij die oorspronkelijk als officiële naam 'conventus Sanctae Mariae de Parco' kreeg. Deze stichting werd in 1131 bekrachtigd door de prins-bisschop van Luik. De eerste abt deed zijn intrede in 1132 nadat er meer dan 12 religieuzen aanwezig waren in de abdij. De abdij kende vooral een bloei- en bouwperiode in de 13de eeuw wanneer de romaanse kerk, de kloostergang en het dormitorium werden gebouwd. In de 15de eeuw kende de abdij een tweede bloeiperiode en begon men met de wederopbouw van de kloostergang in gotische stijl. Ook het abts- en gastenkwartier en de noord- en westpoort werden opgebouwd. Tussen 1558 en 1730 werd de kloostergang heropgebouwd en richtte men de hoeve- en bijgebouwen op. In dezelfde periode werd het abtskwartier, het provisorgebouw, de pastorie en de poorten heraanpakkt⁴.

In 1789, tijdens de Franse Revolutie, werden de witheren verdreven en werd een gedeelte van de roerende goederen verkocht. De abdij werd officieel opgeheven in 1797. Op 16 maart 1797 wisten enkele kanunniken het grootste deel van hun abdij terug te kopen maar grote delen van de onroerende goederen werden verkocht en gingen zo verloren voor de abdij. Na een moeilijke periode in het begin van de 19de eeuw werd in 1836 een nieuwe gemeenschap gevormd, werd de kloosterkerk wederom gebruikt en werd in de kapittelzaal het bisschoppelijk decreet van de heroprichting van de abdij voorgelezen. Tot op heden leeft er nog steeds, weliswaar afgeslankte, kloostergemeenschap van kanunniken, lekenbroeders en buitenheren volgens de oude tradities in de abdij. Delen van de abdij werden aan de stad Leuven in erfpacht gegeven terwijl andere delen nog steeds onder beheer staan van de kloostergemeenschap. De abdijgebouwen worden op dit ogenblik in meerdere fasen hersteld en gerestaureerd⁵.

Van de abdij van Park bestaan talrijke cartografische bronnen⁶. Slechts een aantal worden hier aangehaald en dan vooral diegene die belangrijk zijn voor deze toevalsvondst rond de vijvers en vooral het gebied ten westen ervan waar de nieuwe parking werd aangelegd.

⁴ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/relict/42566>.

⁵ Smeets 2009, 8.

⁶ Baiser *et. al.* 2003.

Op het stadsplan van Leuven door van Deventer (1558-1575) staat de abdij afgebeeld en zijn er twee vijvers te herkennen (fig. 6). Van enig gebouw of constructie ten westen van deze vijvers, waar de toevalsvondst plaatsvond, is er geen sprake. Op de Cijnskaart van de abdij van Park uit de 17de eeuw⁷ staat de abdij nauwkeuriger ingekleurd en wordt ze omgeven door een houten omheining opgebouwd uit palen (fig. 7). Ook op deze kaart zijn geen gebouwen te herkennen op de plaats van de toevalsvondst.

FIG. 6 Het onderzoeksgebied op de kaart van van Deventer 1558-1575. (© KBR)

FIG. 7 Het onderzoeksgebied op een Cijnskaart van Park, Vinkenbosch. (© Archief abdij van Park)

Vier in tijd opeenvolgende iconografische bronnen, de Gravure van Gramaye (1610), de landmeterskaart (1617), de Gravure van Vostermans (1649) en een tekening uit het kaartboek van Landmeters Joris en Willem Subil (1665) tonen een gebouw op de westelijke oever naast de twee vijvers ter hoogte van de Mariapoort (fig. 8-11). Het gebouw staat echter nooit op een zelfde plaats afgebeeld en het is niet te achterhalen of het wel steeds over hetzelfde gebouw gaat of niet. Op een kaart van het “Boschboek” (1666) en op een gravure uit 1726, een heruitgave van de ‘Flandria Illustrata’ van Antonius Sanderus uit 1641, is er van een gebouw op deze plaats geen sprake (fig. 12-13). Nog steeds zijn er slechts twee vijvers zichtbaar. De derde en de vierde vijver werden pas rond 1700 uitgegraven en werden gebruikt als kweekvijvers voor vis en waterreservoir dat in verbinding stond met de Molenbeek⁸.

⁷ Van Ermen 2000, 40-41.

⁸ <http://www.molenechos.be/molen.php?AdvSearch=976>.

FIG. 8 Het onderzoeksgebied op een gravure van J.B. Gramaye uit 1610. (© Archief abdij van Park)

FIG. 10 Het onderzoeksgebied in het kaartboek van Joris en Willem Subil uit 1665. (© Archief abdij van Park)

FIG. 9 Het onderzoeksgebied op een landmeterskaart uit 1617. (© Archief abdij van Park)

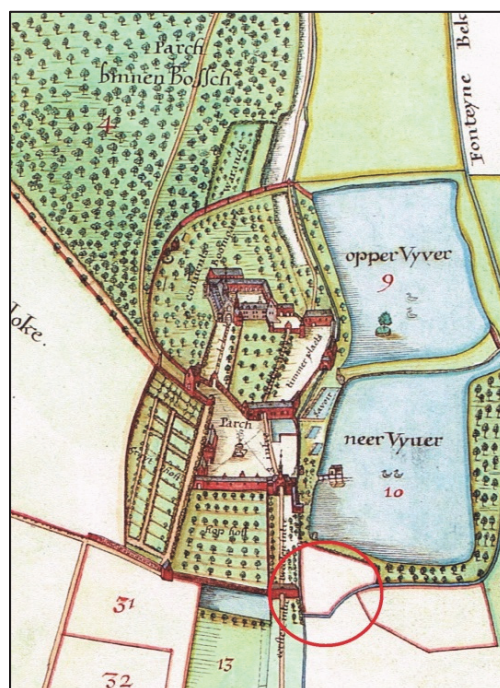

FIG. 11 Het onderzoeksgebied op het "Boschboek" uit 1666. (© Archief abdij van Park).

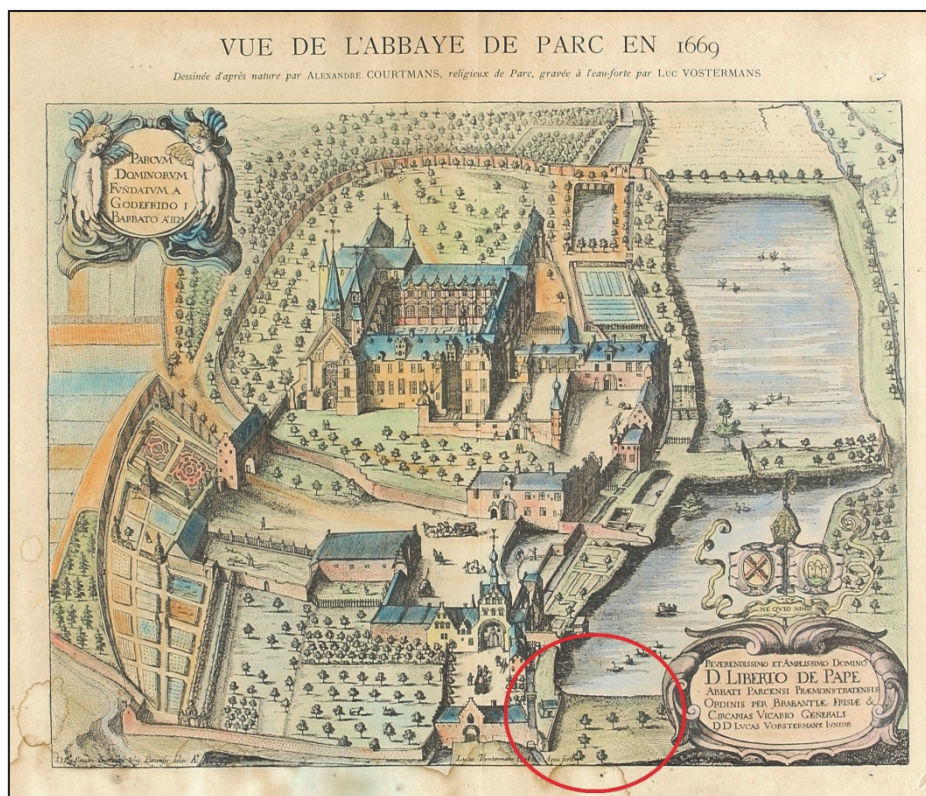

FIG. 12 Het onderzoeksgebied op een ingekleurde gravure van L. Vostermans naar een tekening van A. Courtmans uit 1649. (© Archief abdij van Park)

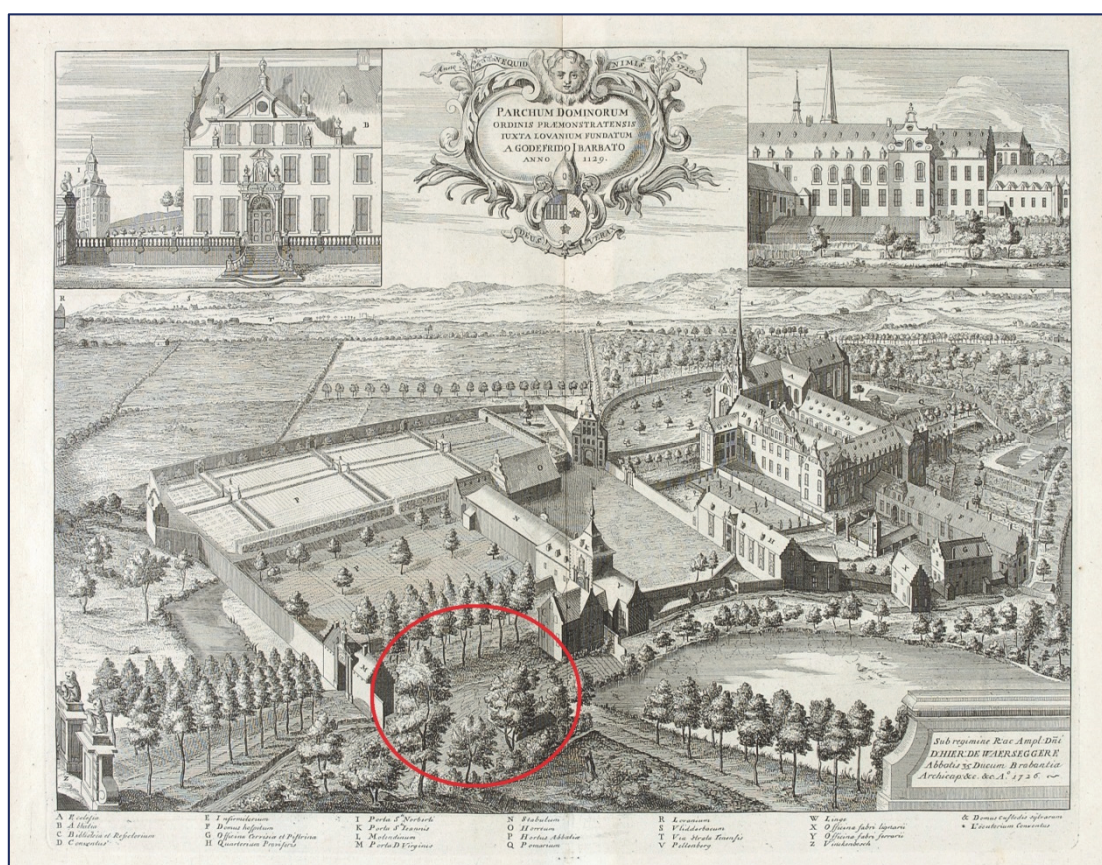

FIG. 13 Het onderzoeksgebied op een gravure uit 1726 naar A. Sanderus. (©KBR)

De kaart van Villaret (1745), deze van Graaf de Ferraris (1774-1777), de Atlas der buurtwegen (1840) en het kadaster van Popp (1842-1879) geven geen nieuwe informatie over enige bouwwerken op de plaats van de toevalsvondst (fig. 14-17). Op deze laatste vier kaarten is wel duidelijk te zien dat de Mariapoort L-vormig wordt uitgebreid en dat, uitgezonderd deze van Villaret, de vier vijvers duidelijk staan weergegeven.

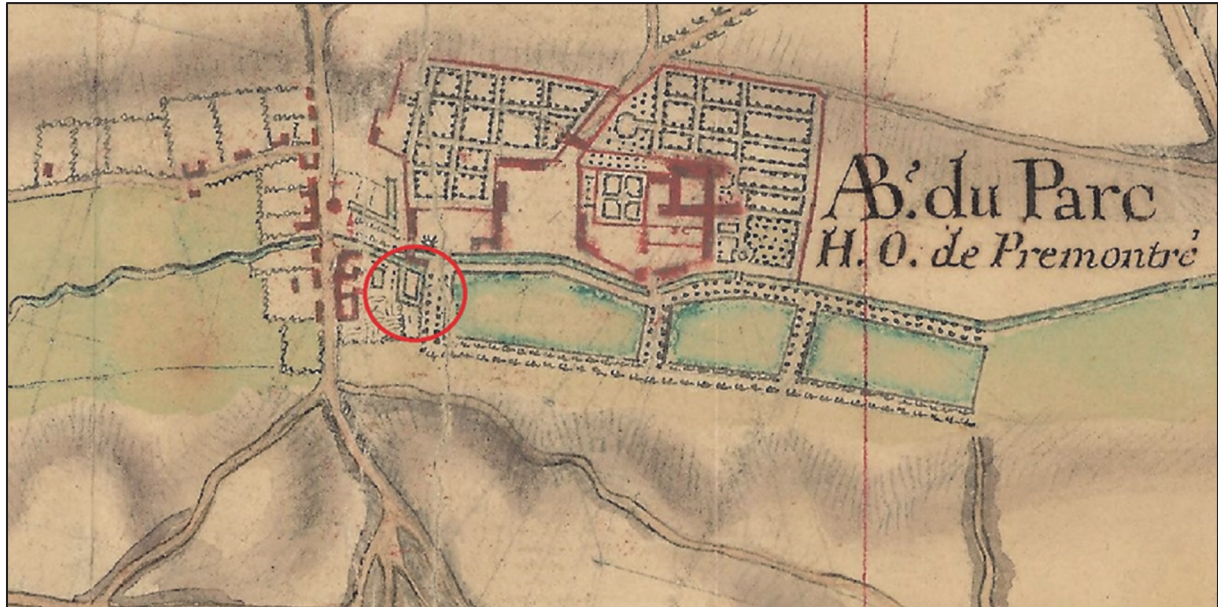

FIG. 14 Het onderzoeksgebied op de kaart van Villaret 1745.

FIG. 15 Het onderzoeksgebied op de kaart van Graaf de Ferraris 1771-1778; kaartblad 111. (©KBR)

FIG. 16 Het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen 1840. (©AGIV)

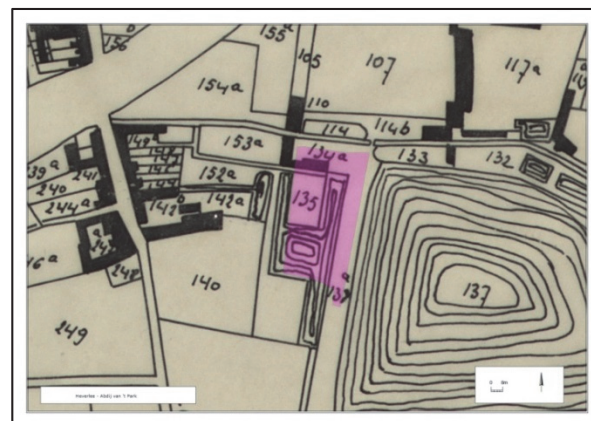

FIG. 17 Het onderzoeksgebied op het kadaster van Popp 1842-1879. (©AGIV)

Op de luchtfoto van 1971 is op het perceel, waar de toevalsvondst werd aangetroffen, een akker of weiland te zien⁹ (fig. 18). Tussen de periode 1979 en 1990 worden op deze plaats 6 kweekvijvers aangelegd die duidelijk van elkaar waren gescheiden door rechte muren (fig. 18). Hoe deze muren waren opgebouwd is niet gekend. In 2003 bestaan de vijvers nog steeds en in 2007 worden ze blijkbaar opgegeven en leeggepompt (fig. 19) om vervolgens opgevuld te worden en plaats te maken voor struikgewas en bomen (fig. 20). Pas vanaf 2013 worden de werken aangevat om hier een parking uit te bouwen (fig. 21). Het is tijdens deze werken dat de toevalsvondst aan het licht kwam.

FIG. 18 Het onderzoeksgebied op de orthofoto's uit 1971 tot 1990. (©AGIV)

⁹ Geopunt.

FIG. 19 *Het onderzoeksgebied op de orthofoto's uit 2003 tot 2007. (©AGIV)*

FIG. 20 *Het onderzoeksgebied op de orthofoto's uit 2009 tot 2012. (©AGIV)*

FIG. 21 *Het onderzoeksgebied op de orthofoto's uit 2013 tot 2015. (©AGIV)*

4. Resultaten van het archeologisch onderzoek¹⁰

4.1 INLEIDING EN WERKWIJZE ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Tijdens het terreinbezoek bleek al duidelijk dat de archeologische sporen op dit toekomstige parkeerterrein beperkt waren. In totaal werden er vijf muurfragmenten waargenomen. Een eerste spoor werd aangetroffen bij het openen van een kijkputje terwijl de andere vier al zichtbaar waren in het nieuw gegraven tracé van de Leibeek.

4.2 VROEGER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN DE ABDIJ VAN PARK

In de abdij van Park (CAI-locatie 2204) werd in het verleden al enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd. De oudste opgraving gebeurde door Prof. R. Lemaire in 1943¹¹ en spitste zich toe op het terrein rond de abbatiale kerk. Door collega's van het agentschap Onroerend Erfgoed werd in 2005 een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd¹². Op zoek naar de fundamenteën en sporen van een fontein, die uiteindelijk niet werd aangetroffen, werd een deel van de oostelijke bakstenen gevel van de "oude Tiendenschuur" aangesneden en een laatmiddeleeuws wegdek. In 2008 voerde Studiebureau Monumentenzorg bvba archeologisch onderzoek uit in het locutorium¹³ of de ontvangstzaal in een klooster waar mensen van buitenaf konden spreken met iemand van de kloostergemeenschap. Hierbij werden muurresten aangetroffen binnen het locutorium, die teruggaan tot de tweede helft van de 15de eeuw. Sporen van het latere locutorium uit de 17de eeuw werden eveneens aangetroffen.

In 2009 voerde Studiebureau Archeologie een archeologisch onderzoek uit in de Mariapoort¹⁴ waar drie bouwfases konden worden vastgesteld. Het oudste relict is een bakstenen muur van een gebouw uit de 16de eeuw. Uit een tweede fase werden enkele muur- en vloerfragmenten aangetroffen van een gebouw dat uit de 16de- vroeg 17de eeuw zou dateren. Het laatste poortgebouw werd na een brand in 1620-1621 opgebouwd waarvan de funderingen overeenkomen met de funderingen van het nu zichtbare poortgebouw waaraan later enkele aanpassingen gebeurden.

In 2012 voerde Studiebureau Archeologie, naar aanleiding van de restauratie van de Sint-Janspoort en het aanpalende molencomplex en bijgebouwen, wederom een archeologisch onderzoek uit. Dit leverde meerdere sporen en fasen van deze gebouwen op.

Uiteindelijk werd in 2013 een archeologische prospectie met ingreep in de bodem verricht ten noorden van de Tiendenschuur naar aanleiding van zijn restauratie. Bij deze kleine ingreep werden resten van een aangestampte weg met karrensporen gevonden en enkele muren die te maken hebben met de kelder van de schuur.

In de onmiddellijke omgeving, op een akker ten noordoosten van de abdij, werd een Merovingische almandijnschijf fibula aangetroffen¹⁵.

4.3 DE ARCHEOLOGISCHE SPOREN

Het eerste spoor, S1, zichtbaar in het kleine kijkputje, werd aan de noordzijde opgebouwd met bakstenen en gemetseld met een lichtgrijze zandige kalkmortel (fig. 22, S1 en fig. 23). De zuidzijde van de muur bestaat uit ijzerzandsteen blokken die aan de zuidzijde zijde afgevlakt zijn. Deze muur is 50cm breed en de bakstenen maten 24 x 12 x 6 cm. In het verlengde van dit spoor ongeveer 15 meter naar het oosten, werd in het west- en oostprofiel van de nieuw uitgegraven Leibeek, eveneens restanten van een muur aangetroffen (fig. 22, S2 en S3). De westelijke en oostelijke muurresten, S2 (fig. 24-25) en S3 (fig. 26), zijn op eenzelfde wijze als S1 opgebouwd. Aan de zuidzijde is duidelijk te zien dat de puinresten van de afbraak net langs de muur waren uitgestrooid. Het oostelijke muurrestant vertoonde echter de aanzet van een muur die richting zuiden verder liep maar slechts over een meter bewaard is.

¹⁰ De digitale bijlagen van de sporenlijst, de foto inventaris, de foto's zelf en de planinventaris worden bewaard in het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed in de Jekerstraat 10 te Tongeren.

¹¹ Archief NDO 1943.

¹² Werner Wouters & Johan Van Laecke; Wouters *et. al.* 2005.

¹³ Vandegehuchte *et. al.* 2008; Smeets 2008a, 101-104; Smeets 2008b, 16-17.

¹⁴ Smeets *et. al.* 2009 en Smeets *et. al.* 2010, 18-20.

¹⁵ CAI locatie 150594.

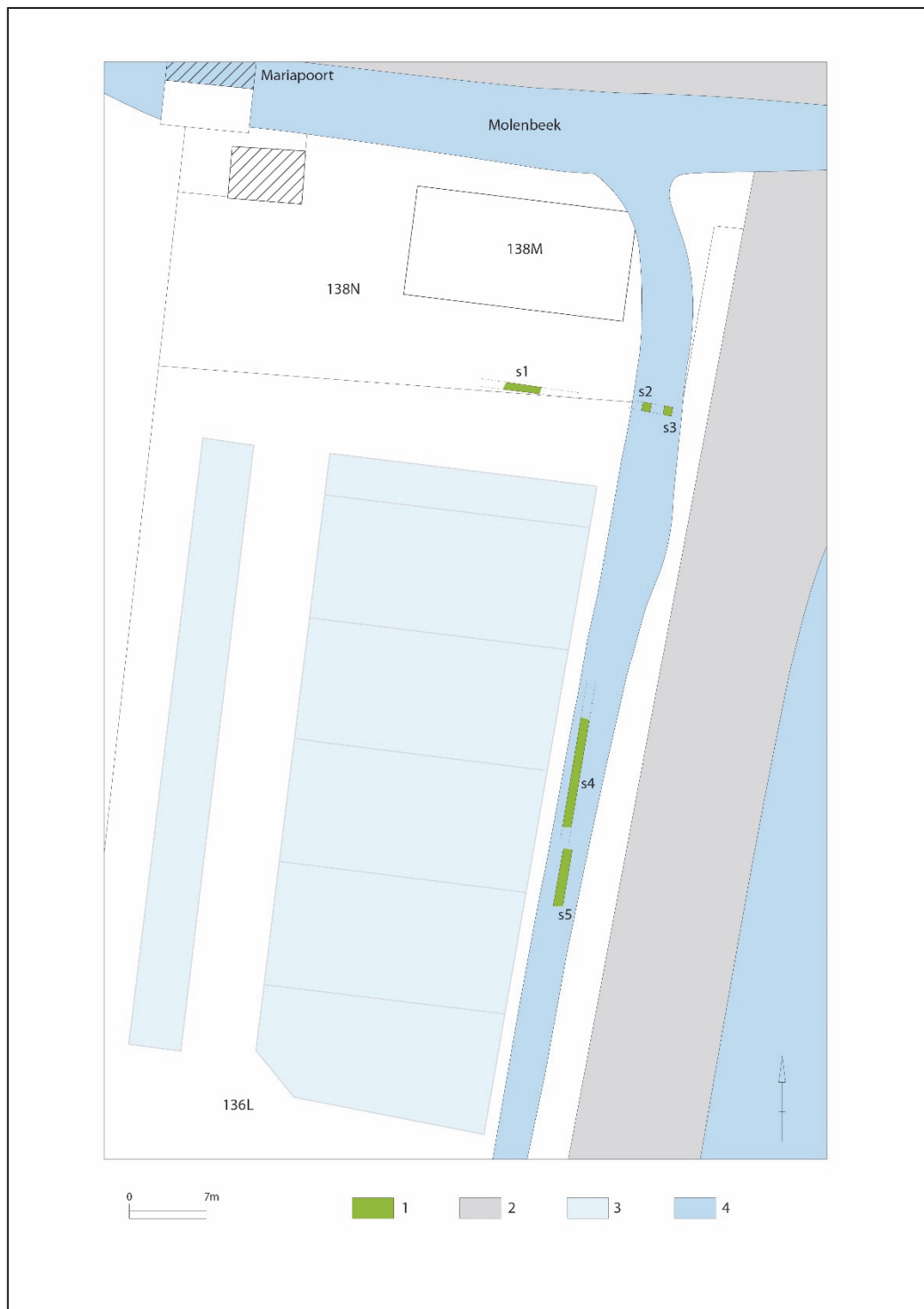

FIG. 22 *Overzicht van de aanwezige sporen geprojecteerd op het kadasterplan: 1: aanwezige muurresten; 2: huidig pad; 3: plaats van de oude kweekvijvers; 4: Molenbeek, Leibeek en oostelijke visvijver.*

FIG. 23 *Spoor 1.*

FIG. 24 *Westprofiel met spoor 2.*

FIG. 25 *Detail van spoor 2.*

FIG. 26 *Oostprofiel met spoor 3.*

Meer naar het zuiden is er op de bodem van de nieuw uitgegraven Leibeek puin te zien dat vermoedelijk de afbraakresten zijn van twee vernielde en uitgegraven bakstenen muren: S4 en S5 (fig. 22, S4 en S5 en fig. 27-28). Andere sporen werden niet aangetroffen. Tijdens het onderzoek werden geen archeologisch vondsten gedaan.

FIG. 27 *Spoor 4.*

FIG. 28 *Spoor 5.*

5. Conclusie

De weinige aangetroffen sporen behoorden allemaal tot de restanten van bakstenen muren die aan één zijde verfraaid waren met blokken in ijzerzandsteen. Tijdens de registratie werd gedacht dat ze deel uitmaakten van de kuipen van de kweekvijvers die werden aangelegd tussen 1979 en 1990. Maar de opbouw in baksteen afgewerkt met ijzerzandsteenblokken wijzen er op dat het om oudere constructies gaat. Het opmetingsplan maakt tevens duidelijk dat deze muren niet overeenkomen met de locatie van de jongere kweekvijvers.

Waarvan de muren dan restanten zijn is momenteel niet te achterhalen. Misschien maakten ze deel uit van oudere kweekvijvers waarvan tot nu toe geen historische bronnen gekend zijn.

6. Bibliografie

Archief NDO Lemaire, R. Opgravingen in en rond de abbatiale kerk van Park- Heverlee, uitgevoerd in november-december 1943, dd 14-01-1944.

BASIER C. & VAN LANI S. 2003: *Met zicht op de abdij: de iconografie van de abdij van Park*, Heverlee.
DEVROE, A. & CLAESEN, J. 2013: *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Heverlee, Abdij van Park, Tiendenschuur, Kortenaken*, Archebo-Rapport 2013/17, Leuven.

SMEETS M. 2008a: Archeologisch onderzoek in het Locutorium van de abdij van Park (Heverlee, Leuven, Vl.-Bt), In: HENDRICCKX L. & MEES N. (eds.) 2008: *Archaeologia Medievalis* 31, Namen, 101-104.

SMEETS M. 2008b: *Het archeologisch onderzoek van het Locutorium van de abdij van Park (Heverlee, Leuven, Vl.-Bt)*, Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 16-18.

SMEETS M. & STEENHOUDT M. 2009: *Het archeologisch onderzoek van de Mariapoort van de abdij van Park (Heverlee)*, Archeo-rapport 13, Kessel-Lo.

SMEETS M. & STEENHOUDT, M. 2010: *Het archeologisch onderzoek van de Mariapoort van de abdij van Park (Leuven)*, Archeologie 2010: Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 18-20.

VAN AERSCHOT- VAN HAEVERBEECK S. 1987: De abdij van Park in Heverlee, *M&L* 1987 6/5, 49-57.

VAN ERMEN E., VANHOVE L. & VAN LANI, S. 2000: *Kaartboek van de Abdij van Park 1665*, Brussel.

VANDEGEHUCHTE C., FEXER C., SMEETS M. & COENEN M. 2008: Het archeologisch onderzoek in het Locutorium van de abdij van Park (Heverlee).

VERREES W. 1970: *Abdij van 't Park, Heverlee. Historisch overzicht en bezoek aan de abdij*, Leuven.

VERREES W. 1973: De Praemonstratenabdij van 't Park te Heverlee, *Vlaanderen* 22/131, 22-24.

VYNCKIER G., 2013: *Muren, muren, muren en nog eens muren: archeologische toevalsvondsten in Vlaams-Brabant in 2013*. Archeologie 2013, Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 26-29.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Norbertijnenabdij van Park*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42566>; geraadpleegd op 15-04-2016 14:59.

<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>; geraadpleegd op 15-04-2016.

<http://2014.parkabdij.be/nl>; geraadpleegd op 15-04-2016.

<http://www.molenechos.be/molen.php?AdvSearch=976>; geraadpleegd op 18-04-2016.

<http://www.tento.be/sites/default/files/tijdschrift/pdf/OKV2008.6/De%20abdij%20van%20Park%20in%20Heverlee.pdf>; geraadpleegd op 18-04-2016.

<http://uurl.kbr.be/1043830>; geraadpleegd op 19-04-2016.